

SZŰCS CSABA

Hrabal

Azt a két embert pedig csak úgy belökték, pont amikor mázsánként, zsákokban árulták a cukrot a termelők a Králová téren, közvetlenül a teherautókról, fejen is találtak több nyugdíjast, akiket nem lehetett azzal gyanúsítani, hogy lopják a napot, hiszen ott álltak a billenős IFA előtt, Pulčík úr kérdezgette, hogy kimérve vagy jó lesz egybe is, mármint a cukor és hátul a rakodótérben a Vahola, az meg mint a vadászaton, egy jó nagyot bökött a bököjével, ha kimérve kellett az a fránya cukor, a cukorföldi cukor, aztán szitált mint a hó. Cukorfelhő szállt fel a Králová téren, na, erre már a policáj is megjelent, hogy aztán van-e engedély, vagy csak amolyan fekete kristálycukor-kimérés folyik itten. Inkább fogjanak maguk is egy szatyrot, mondta Báráskova néni, a félszemű angyalúzó. Olyan szép volt, mint egy angyal, mesélte mindig egy régenvolt szerelmeséről, aki után futott, futott, ha már az nem sietett utána, de az a két policáj futás nélkül is megfogta Pulčík és Vahola urakat, a karjuknál fogva, csak úgy, lerángatták őket az IFÁ-ról, mint valami bűnözőket, pedig hát, édes istenem, az a pár nyugdíjas, aki elalélt a sok mázsa cukortól, az már úgyis előbb vagy utóbb elalélt volna, akkor meg minek ez a fölhajtás. Hogy aztán a prágai lapok megírják, hogy itt, Hulinban ölik az öregeket, vagy ami még rosszabb, hogy öreg-ellenes hangulat van kialakulóban. Inkább hagyjuk, hagyjuk a jó öreg Hulint békében, ezt az 55-ös út mentén elterülő öregrezervátumot. Így hát nem is lenne helytálló, amiről írnának az újságok ott Prágában, mert öreg-ellenes hangulatot csak fiatalok csinálhatnak, na, itt meg csupa egy vénség van, csoda, hogy még nem hívják Vénség-falvának. Így hát az a két ember sem volt éppen fiatal, akiket a policájok megfogtak, és az 55-ös út mentén fekvő Hulin oldalsó zsebébe, a központ szívéből oly távoli, pár négyzetméteres cellába egyszerűen csak belöktek, mint valami bűnözőket, csak úgy, azok meg, mint a ma született bárányok, bégettek és bömböltek Frajna főfoglárnak, hogy ott rohad el a cukorföldi cukor, az a sok eladatlan készlet a teherautón, meg hogy a szovjet, a cseh, a szlovák és most már a morva piac összeomlása is, hogy az milyen terheket rak szegény fejükre és családjukra, és gondoljon a karon ülő porontyaikra is. De Isten mérgében nemcsak rájuk, hanem Hulinra, sőt magára a főfoglárra is mit hozhat, hiszen mit szólnak odafönn Prágában, a Hradzsinban, ugye, és a Frajna főfoglár úgy figyelte őket, mint a központozást, amikor az ehhez hasonló jelentéseket írta, már maga sem tudja hogy hányat fogláréletében, és megdöbbsent a szíve, hogy bizony hányszor futott ki félig készen a vécéből, letolt gatyával, ha egy jobbfejű mondat az eszébe jutott, úgy, mint az írók, épp úgy csinált és odapökött a lúdtollnak, s már írta is, hogy „kegyelmes uram, a bűnözés statisztikailag oly elenyésző, hogy számszerűségekkel ne is zavarják Hulin polgárainak nyugalma”, s ezzel szépen fejezte ki azt, hogy szálljanak le róla meg a városról. Ilyenkor betelt nagyszerűségével, s íme, most itt áll kettő, azaz nagyon is számszerűsíthető gonosztevő, két cukor-pernahajder, akiknek a zsákjai agyonütöttek pár öreget. Tiszta blamázs ezt megírni a jelentésben, gondolkozunk.

A gondolkozáshoz Frajna úrnak tetemes időre és helyre volt szüksége, addig a rabokat a főfoglár külön engedélyére és a Nap kacajára, körbe-körbe járatták az udvaron, akik alighogy fölocsúdtak első meglepetésükből, máris azon törték fejüket, ho-

gyan szabadulhatnának. Úgy, mint a Monte-Christo, késsel-villával, avagy kanállal megbontani a félemeleti cellafalat, ahol már várja őket egy kötél, melynek másik vége a kedvenc IFÁ-jukhoz van kötve, avagy asszonyaikkal küldessenek be dinamitot fehérkenyérben, tepertő és zsírszalonna mellé, vagy egyszerűen csak kiáltsanak egyszerre, hogy „Ártatlanok vagyunk, ártatlanok vagyunk”, hátha a rezonanciától összedől az épület, maga alá temeti Frajna főfoglárt és Boriček szabadidős segédfoglárt, akik aztán már hasztalan siránkozhatnak, hogy „Jaj, hát tán nincs nálunk is bűnösebb Hulin földjén!”, de még mielőtt a siránkozásra és a rezonálásra akárcsak sor kerülhetett volna, a Frajna úr azzal a mentőötlettel állt elő, hogy őket, mint „cukrosokat”, egyszerűen munkába állíttatja a börtön munkatelepén, a kemence közelében, hogy marcipánokat készítsenek, melyeket majd ünnepélyes külsőségek és mikulovi borok szent társaságában átadnak az előjáróknak, még az asszonyokból is kihozható valami népdal talán, és akkor új nap, fényességes nap virrad Hulinra és lakosaira. Mert azon a napon, történelmi dátummal is igazolhatóan Hulin nem ad több természetes számot Csehszlovákia bűnözési statisztikájához, nem fúj több füstöt az orfeumok áporodott levegőjéhez, és amely napon a Svoboda reverendája talán rákerül Frajna főfoglár, aki így, a jó-útraterésnek egy szerencsésebb fajtáját fogja választani. De addig még bizonyára sok és hosszúra nyúlt nap is eltelik. Legalább olyan hosszú, mint amilyenek első börtönbeli napjuk végét átélétk a lakók. Másnapra pedig nagyobb mennyiségű cukor hullott a városra, így hát külön öröm volt a kemence mellett dolgozni, amit jó előre begyűjtött Boriček, és ezen a másnapon ott állt a teherautójuk a börtön udvarán, s egy pillanatra azt hitték, hogy ez már a szabadulásuk ideje, de Frajna főfoglár a tudtukra adta, hogy elkobzás alá eső érték, mármint a teherautó és a cukor, és hogy „Emberek, lássanak hozzá”, na aztán ezek szitalhatták a több mázsa kristálycukrot, amíg abból porcukor lett, jól megjárta a két cukorföldi jindriška. És aztán rendeltek több mázsa mandulát is, amelyet olyan jó nagy kondérokban főtt vízzel leforráztak, leszedték a héjukat, a baj csak az volt, hogy tudvalevőleg legalább egy napig még szárítani kellett a mandulákat, aztán az a pár kiló keserű mandula sem érkezett meg időben. „Hát akkor még holnap sem szabadulunk”, gondolták, és akkor, száradás után nekiláttak, s különként ledarálták egy diódarálóban, s ezt összekeverték egy kiló porcukorral, és a kitisztított diódarálón még vagy háromszor-négyszer ledarálták, olyas módon, hogy a darálóba egyszerre csak egy malterkanálnyi tettek, akkor gondolhatja, hogy mekkora diódarálóra volt szükségük. Na, és tömőfát nem is használhattak, s annak a fránya mandulának olyan óvatossá kellett nyomódnia, nehogy az olaja kipréselődjék, s mindez csak akkor volt jó, sőt, kiváló, ha az így ledarált őrleményben a mandula és a cukor nem különböztethető meg. Aztán fondant-nal leöntötték, majd az egészet becsomagolták zsírpapírba és zsupsz, be egy kis időre, a kemencébe. És amikor kiderült, hogy a Frajna úr mégsem gondolja olyan koraira a szabadulást és mert szíves vendéglátását naponta dörgölte a foglyok orra alá, nos, Pulčík és Vahola hozzáfogtak, hogy marcipánból csináljanak sakktablát és persze hozzá figurákat, ha már itt kell maradniuk, legalább szabadidejükben ne unatkozzanak. De milyenek is legyenek azok a figurák, és akkor valamelyikőjüknek az a megszépítő gondolata támadt, hogy bűnözőkből formázzanak alakokat, ez olyan „stílusos” lesz a helyhez, és amikor ezt a szabadidős segédfoglár, a Boriček meglátta, aki nagyon gyöngéd és érző szívű ember volt, egy-két figurát elkért mutatoba, és odaadta az asszonyoknak, hogy próbálkozzanak csak az eladással a vásáron. Mialatt ők a két méter átmérőjű szitát ráncigálták, amelyből gyémántpor izzott. És készültek a kemencében az újabb bűnözők, az asszonyok meg oly sikerrel jártak nap-nap

után, hogy először csak a környékből, de aztán az egész országból Hulinba sereglettek a népek. S aztán lassacskán eljött az a nap is, amikor a börtön udvarát kellett Frajna főfoglárnak szélesre tárnia, és az emberek, a vásárlók, mintha csak egy törpe szobrászművész udvarára tévedtek volna, ott járkáltak és évődtek a figurák között. Ugyanaz a vágy és tudás hajtotta őket, amely úgy összekovácsolta ezeket a népeket, mint Héphaisztosz az olümposziakat. Így egyformán ismerték a cigány Jondrust és a magyar Hajduskát, ők voltak a futók, úgy mondták, „visszajáró lovakat” adtak el. Ők még nem voltak jól öltözve, csak színesek és szakadtak voltak. Ja, és az a rengeteg gyalog, akik meg védték a belső „magot”, a diligentissimus pater familias-t, aki úgy gondoskodott övéiről, mintha az összes az ő gyereke volna, pedig nem, csak jószívű volt és persze jó taktikus is, na, ő volt a Hrabal, akit a félkarú, forradásos vagy éppen égési sérült gyalogok szilárd sorfala vett körül. Így már lehet is nagyúrni élni, azt beszélték, még a Hradzsínba is vezetnek kapcsolatok. Közvetlen környezetéhez tartozott a Zsidó Kisasszonyok Intézetének igazgatója is, aki ebben a házban tudjuk, hogy mit üzemeltetett, szóval ezekről a „genxterekről” tudta mindenki, hogy kicsodák, élő és népszerű relikviai a nemzettudatnak, s mind közül a legnagyobb, a Hrabal, tetejébe még ír is. Van egy állandó helye, olyan törzshely vagy mi, a prágai Vár lejtőjén, ahol olyan ferdén állnak az asztalok, de neki ott a végében nagyon is megtisztelő helye van. Oda járnak ismerősök és ismeretlenek, mint egy élő nevezetességhez, az meg mindenkire egyformán ordibál, ha éppen rosszkedve van, de szívesen aláír, na, hát szóval, egy majdnem-szent-ember. De ha itt kifordul a börtön mellett és rátér az 55-ös útra, lehet, hogy egy hét is beletelik, mire felveszi egy arra járó, de aztán Prágába érve, egy pohár sör mellett biztosan megtalálja őt, bárhol legyen is...

